

"חג בעמק ובהר"

מאת רות אשכנזי

יצירת דפוסים תרבותיים בחגי הטבע, שעיצבה ירדנה כהן

בנסיבות הפוליטיות, החברתיות והגיאוגרפיות המיוחדות, נוצרה התרבות העברית, כמיפגש בין התרבות היהודית של היישוב היהודי בארץ-ישראל לבין תכנים וצורות, ערכים ושאיפות, שהביאו עימם העולים החדשים מארצות שונות. התהליך המרתק של צמיחת תרבות עברית והתגבשותה יש לו היבטים רבים ושונים. לפיכך, גם חקירתם מחייבת שימוש בכלים ובגישות מגוונים.

בנסה לאפיין את ההיבט הריקודי של התהוות תרבותית זו, עליידי בחינת הדפוסים התרבותיים בחגי הטבע, כפי שעיצבה אותם ירדנה כהן בשנות ה-40 בקיבוצים בצפון הארץ, בעין השופט (1944), בשערי העמקים (1945) ובגניגר (1947).

מחקרים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים של תופעת ההגירה מלמדים על נטיה של קבוצות מהגרים לשמר את תרבות המוצא שלהן מול נטיה של קבוצות אחרות, השואפות לאמץ את תרבות ארץ היעד. בארה"ב הונעו המהגרים עליידי דחפים להמרת הישן בחדש. רצונם התממש, כיוון שבעולם החדש היתה קיימת מערכת תרבותית תחליפית. לעומת זאת, ארץ-ישראל שלפני הקמת המדינה לא העמידה לעולים רפרטואר תרבותי תחליפי, והיה צורך, איפוא, להמציא אותו יש מאין.

ירדנה כהן יצרה דפוסים תרבותיים חדשים בחגי הטבע אשר עיצבה. אילו תכנים נוצקו לתוך דפוסים תרבותיים אלה? מהי האידיאולוגיה, שעמדה מאחורי התכנים הללו? מה היו הרכיבים התרבותיים הזמינים, שהסתננו לדפוסים אלה ואיזה עיצוב צורני קיבלו?

האידיאולוגיה הציונית, הזרם הכנעני וחגי הטבע בהתישבות העובדת

האידיאולוגיה הציונית דגלה בעיקרון של יצירת עם יהודי חדש ואדם יהודי חדש בארץ-ישראל, שיהווה אנטיתזה לסטריאוטיפ היהודי הגלותי. בעוד שליהודי הגלותי הודבקו תוויות של תלישות, חוסר שורשים, חולשה, חוסר יושר, העדר זקיפות קומה ויחס שלילי לעבודה ולטבע, האיש העברי החדש עוסק בחקלאות, יודע להגן על עצמו ושפתו

עברית. הוא מחליף בגדים יהודיים בעבאיה בדווית או באזור כדורים צ'רקסי ובורר לו שמות עבריים (אבן-זוהר, ע' 172; 1980). זהו איש עברי חדש, אשר מעמיד עבריות מול יהודיות (ב. תמוז, ע' 39; 1984).

"בראשית שנות ה-40 הנטיה היא ליצור אמנות מקומית, שתשמש ראוי לאידיאלים חברתיים. נטיה זו דרשה דחיית האתמול וקבלת השלשום: התעלמות מהעבר הגלותי הקרוב והדגשת העבר הרחוק, שהתאכלס בדמויות תנ"כיות". (ב. תמוז, ע' 38; 1984).

"שנות ה-40 הן בסימן האמנות הכנענית." (שם, ע' 129-149). הכנעניות, זרם אידיאולוגי פוליטי, מצא את ביטויו הראשוני בספרות העברית החדשה בא"י (יעקב שביט, ע' 94-103; 1984). התנועה מתחה ביקורת על היהדות הגלותית, על דת ישראל, מוסדותיה וערכיה. הכנעניות רצתה להינתק מן הציונות, הקושרת את יהודי א"י לעם היהודי כולו, ושאפה להשתלב ב"מרחב השמי", (מושג שאומנם נוצר מאוחר הרבה יותר), וזה מתקשר למיתוס התנ"כי.

גישתה של ירדנה כהן לסיפורי התנ"ך תאמה היטב את האידיאולוגיה הציונית, ("אנו רוצים משהו אחר, משהו חדש" - כך פנו לירדנה אנשי עין השופט, כאשר הזמינוה לערוך את חגי הכרם שלהם בשנת 1943), וכן את הנטיה הכנענית להשתלבות במרחב. בעזרתה של ירדנה נערך הנסיון לקחת סיפורים תנ"כיים ולהלביש עליהם תכנים חדשים.

היא ביקשה "למצוא [...] צורה ומסגרת שניתן יהיה להגשים [בעזרתם] רעיון, בצורת הצגה, מחזה, דרמה או פנטומימה [...] בחידוש היסודות אשר טבועים בכל עם משחר ילדותו: מקורות המחול, הצליל, השיר והלבוש" (י. כהן, ע' 47; 1963).

העיצוב הצורני לחג העממי, שיצרה ירדנה, נקרא אז מסכת חג. "המסגרת שעוצבה קשורה בטקסי-חג, אשר מלווים את לוח השנה החקלאית של עובדי האדמה וכן אירועים משפחתיים, יובלות ואירועים מיוחדים אחרים" (צ. פרידהבר, ע' 2; 1983).

מסכת החג של ירדנה היתה לה תמיד, לדבריה, "שורש ואחיזה בתנ"ך, שסיפוריו היפים, המעורים בעבודת האדמה, משמשים גשר בין המסורת העתיקה והמתחדשת" (י. כהן,

אנתרופולוגים/יות העוסקים/ות בחקר המחול וכוריאולוגים העוסקים בחקר דגמי התנועה הריקודיים, מחזקים במחקריהם את גישתה של ירדנה כהן. בניאדם נעים ושייכים לקהילות נעות, בדיוק כפי שהם מדברים ושייכים לקהילות מדברות. קיימות "שפות תנועה" ו"דיאלקטים תנועתיים", אשר חלוקתם תואמת את החלוקה של השפות השונות והדיאלקטים של אותן השפות, קובעים Ray Lomax Alan (J. L. Hanna, 1979:4; 1968:229) Birdwhistell.

לכל תרבות הדרך המיוחדת, הבלבדית לארגן את הריקוד, את הקצב (הטמפו) ואת המיקצב (הריתמוס) (E. Hall, 1983:42).

בכל אזור גיאוגרפי הפרט נולד לתוך תרבות, שפה ועגה גופנית (Kealiinohomoku, Cord, 1969). לעם ישראל היסטוריה מיוחדת, המכתיבה תנאים מסוימים, שונים. אצלנו הפרט לא נולד לתוך תרבות מגובשת. לירדנה כהן, כיוצקת דפוסי תרבות בהתישבות העובדת, בשנות ה-40, חלק בגיבוש תרבות עברית ועגה תנועתית מיוחדת.

מסכת-חג - עיצוב צורני לחגיגה עממית

מתוך עיון בחומר הארכיוני המספר את סיפור חגיגות העם בעין השופט (1944), בשער העמקים (1945) ובגניגר (1947); מתוך השיחות עם גורית קדמן וירדנה כהן; מתוך ראיונות עם מספר אישים אחרים, כגון המוסיקאי יזהר ירון, איש עין השופט, הלל וטובה לבני משערה עמקים, אסתר ליפקין ולאה אגוזי מגניגר, עולה מהלך אירועים מסויים, החוזר על עצמו בשלושת הקיבוצים.

בשלושתם החגיגה נמשכה יממה שלמה, הארוע התקיים מחוץ למשק, מהלך 20 עד 30 דקות ברגל. בעין השופט קהל ישב במורד הגבעה; בשערה עמקים - בצלע ההר; ובגניגר - במידרון, בצל עצי האורן.

בעין השופט נערכה ההצגה באמפיתיאטרון טבעי. בתוך הכרם הותקן אוהל לרוקדים ובקצה המגרש ניבנו שתי סוכות, האחת למקהלה והשניה לתערוכת המטע.

בשערה עמקים הבמה היתה בקעה רפודת-שלפים, והקלעים - אילן ושיח. ובגניגר מוקמה הבמה במורד המגרש. התפאורה היתה שני אוהלים וחצובת-באר עם תלת-מוטות וכתובת. בעין השופט ובשערה עמקים נערכה ארוחת-ערב "תנ"כית" כחיק הטבע על האדמה, ובגניגר נערכה סעודה חגיגית במשק, גם היא תחת כיפת השמים. בעין השופט המשיכו לחגוג בשדה: מידרון השדה שימש כמקום לריקודים אחר הארוחה. בשערה עמקים ובגניגר נמשכה התוכנית בחדר האוכל.

היחס לזמן ולמרחב הוא תוצר תרבותי. האוריינטציה המרחבית שונה מתרבות לתרבות וכן שונות הקונוונציות לגבי הזמן

בעין השופט חידשו את חגיגות הכרמים. סיפור טו' באב (שופטים יט'-כא'), שהוא זכר למסורת עתיקה, הועבר לעין השופט. במקום בנות שילה, יצאו בנות הקיבוץ לחול בכרמים. בדרך זו נערך נסיון ליצור מסורת עממית בחג בציר, אשר יש לה שורשים ואחיזה באפוס העתיק של העם העברי.

בשערה עמקים, התקופה הקדומה באה לביטוי בפרשת חרושת-גויים (שופטים ה'-ז'). במסכת חרושת-גויים שלוש תמונות: קציר בעמק הקישון; מלחמת השחרור; נצחון והתנחלות. השמות הם דרמשמעותיים. הם משקפים את האירועים ההיסטוריים מתקופת התנ"ך, אך הם קשורים גם למציאות הארץ-ישראלית של שנות ה-40, והם ביטוי למאויי נפש של דור החלוצים.

בגניגר נושא החגיגה היה המים (בראשית כא' - הגר; בראשית כו' - יצחק והבארות; בראשית כט' - יעקב רחל). המים הם מקור חיים לעובד האדמה בהווה, כמו בעבר. הבאר העתיקה ולעומתה מכונת-הקידוח המודרנית הם סמל למים. סמל שמשמעו חיים. בלעדי המים אין קיום לשוב העברי בארץ ישראל.

מקורות ההשראה

"לכל ארץ נוף משלה ולכל נוף גוון וקצב משלו" (י. כהן, 1946). "הנוף הוא זה שיצר מחולותי" (י. כהן, 1950). "תנועה היא בחזקת שפה, ושפתנו עברית... וכשם שהעברית הקדומה היא לשוננו הטבעית בהווה, כן גם ברור ששפת התנועה העברית שורשיה נעוצים כאן, בארצנו, בנופה המיוחד ובצליליה המיוחדים" (ירדנה כהן, 1946).

לירדנה היה קשר מיוחד אל הכפר העברי, אל הקיבוץ. לדעתה, עובדי אדמה אלה, הם שיקרבונו אל "צליל הקדומים הטבעיים שלנו". התוף הערבי (הטמבור) הוא מרכזי ביצירתה של ירדנה, "... בחרוף נפש נלחמתי על קצב התוף הזה, כי ידעתי שהוא כהד העבר, שבו ירקוד עם שלם, שקם לתחיה ומחפש ביטוי ופורקן בשמחתו ובתוגתו" (ירדנה כהן, 1950).

שני מקורות נוספים הזינו את דמיונה ויצירתה של ירדנה. האחד הינו הקשר לסיפורי התנ"ך והשני החיפוש אחר הגשר שיגשר בין העבר התנ"כי והווה של שנות ה-40 בא"י. שני מקורות אלה נמצאו לה במערת-אליהו שלחוף הים בכניסה לחיפה: "... בפיתחה של מערת אליהו... החלו מאויי החג שלי... נשים לבושות סגונות ומרקדות ומחוללות" (י. כהן, 1963). ומערת-אליהו מתקשרת לסיפורי העבר. בהווה היא משמשת מוקד לעליה לרגל לעדות יהודיות עתיקות יומין, הנקראות בפי ירדנה "עדות-המזרח". "די לנו להסתכל בעדות המזרח, ששמן מעיד על מקור יניקתן, וראינו בריקודיהן מורה דרך אף לנו" (י. כהן, 1946).

במגוון התרבויות (E. T. Hall, 1983). ירדנה כהן רצתה לשבור את מסגרות הזמן והמרחב: "רציתי, שידעו החברים שיום חג אין פרושו מין ותוכנית, שזמן וגבול לה, אלא הוא יכול להימשך עד אור הבוקר, כשהחברים מבלים בין הכרמים בשימחה ובמשוכה. שכן הקפדתי, שארוחת הערב תוגש אף היא בין הכרמים המוארים, השדה היה לשולחן שסביבו הסבו החברים כאיכרים על אדמתם." (י. כהן, 1963:48).

"כרקדנית, ההתייחסות של ירדנה לחלל היא של לגלות את החלל... להשתלב במרחב, לשנות מה שהיא מגלה וליצור בתוכו. אבל הנוף, החלל של ירדנה, איננו נוף של תיאטרון... הנוף שהיא מוצאת הוא נוף הארץ. הבמה אינה עשויה מעץ, אלא היא מובילה את העם החוצה, לנוף הארץ, להרים, לעמקים; מצביעה על הארץ כמקום שאפשר לשחק בו, אפשר לרקוד בו, להציג ולהשתעשע." (ד"ר א. צוריאל, 1976).

ירדנה כהן הוציאה את החגיגה מחדר האוכל והעבירה אותה לשדה.

בחגיגות העם שלה בנתה ירדנה גשרים רבים. לגשרים אלה משמעות סמלית ביצירתה. הגשת סימליה חג כגון עלייה גפן בעיני השופט, תגיהעשור בשערי העמקים וסרטיאורן בגניגר, סללו את הגשר בין המארחים, בני הקיבוצים, לבין האורחים, תושבי הערים והכפרים מהסביבה. מזיגת היין עלידי הרקדנים והרקדניות בעיני השופט ובגניגר, והגשת כדירחלב בשער העמקים לצופים, שברו את המחיצות בין הבמה לבין הקהל. בעזרת העלילות התנכיות שהיו ביסוד שלוש חגיגות העם נפרש הגשר בין העבר לבין ההווה. התהלוכה מהקיבוץ למקום ההתרחשות היתה גם היא הגשר, עליו עברו המשתתפים מיום חול ליום חג. הגשר בין הערכים ליהודים נבנה בעזרת יחסי שכנות והשתתפותם של האורחים, בני הכפרים השכנים, בחגיגות העם בקיבוצים.

ג'ודי לין הנה (Hanna, 1979:19) מאמינה, שהריקוד או התנועה, הם בעלי משמעות רק בהקשרים החברתיים-התרבותיים שלהם וכך גם הגשרים שהוכרו. הגשר הוא סמל, והסמליות מקורה בשיטה החברתית. המבנה החברתי של תרבות מסוימת מכתוב את ביטוי של היוצר, בן אותה התרבות, ומשקף את הסמלים שלה. (Douglas, 1973).

האידיאולוגיה הציונית והזרם הכנעני בשנות ה-40 הכתיבו את הביטוי של היוצרת ירדנה כהן ונתנו משנה תוקף לסמלים שהדגישו את נוף הארץ, הזכירו את האפוס הקדום – התנ"ך ושיבחו את ההשתלבות במרחב הגיאוגרפי (הגשר שבין ערבים ליהודים).

מסכת החג של ירדנה שילבה מגוון אלמנטים לאירוע שלם. הריקוד, התנועה, השירה, המשחק והפנטומימה, המוסיקה, התפאורה והתלבושות הפכו ליחידה אחת שלמה. השלם התבטא גם בשבירת המחיצות שבין הקהל לבין המבצעים, ובכך ששלושה דורות (ילדים, הורים, סבים) הצטרפו למעגלי הרוקדים ברגעי השיא של החגיגה.

לירדנה גישה כוללנית (הוליסטית), שלמה, בבניית חג עממי. גישה זו שוזרת את כל אמצעי ההבעה האמנותיים זה בזה. אין הפרדה בין קהל הצופים לקהל המציגים; אין הפרדה בין במה לבין שדה, אין הפרדה בין העבר לבין ההווה, אין הפרדה בין יהודים לערבים.

יזהר ירון סבור שגישתה של ירדנה הושפעה מהשקפת עולמו של הרקדן ההודי, אודאי שאנקר, המייצג את הזרם העתיק בריקוד, האומר: "... לא תיתכן תנועה בלי ריתמוס בצידה ובלי הבעה מימית."

העגה הגופנית בהתהוותה

בא"י לפני הקמת המדינה היה צורך לחדש את השפה העברית הקדומה וליצור עגה גופנית. ירדנה כהן היתה בין החלוצים אשר יצרו אלמנטים ריקודיים, שהיו הבסיס ליצירת אותה עגה. אלמנטים ריקודיים אלה, המצויים בתמונות בעיני השופט, בשערי העמקים, בגניגר ובשני ריקודים: "מחול עובדיה" ו"מחול הגת", עשויים לשמש בסיס לבחינה והערכה, מה מקומה של ירדנה כהן בבניית התשתית לריקודי העם הישראליים והעגה הגופנית. ריקודי העם בנויים מדגמיסוד או צעדות, המתחברים זה לזה בצירופים שונים, ואלה יוצרים את הצעדות אשר רגלי הרוקדים מציינים על משטח הריקודים. דגמיסוד, שניתן לזהותם בתמונות הריקודיות, הם דילוגים למיניהם (דילוג רגיל, דילוג-הנפה, דילוג-פניה), ניתורידבקה, צעד פסיעה, ניעה, צעדי רטט, ניעות עקב וכן צעדת "חילוף-שיכול", שהיא אחת הצעדות המרכזיות בריקוד העם הישראלי. העגה הגופנית (לפי Cord Kealiinomoku – 1969) באה לידי ביטוי בהחזקת הגוף, בהבלטת חלקיגוף מסויימים, במצב-הרוח וביחסים בין הרוקדים.

בחגיגות העם בהתישבות העובדת התמודדה ירדנה עם יצירת עגה גופנית, וכך מספר אהרון זיו: "בתקופה הנזכרת היתה פעילות אמנותית עניפה מאוד. כל מי ומי חקרו ולמדו את השורשים. כל קיבוץ היה מבסס לעלות על משגהו. אז היתה גם תחרות החג הישראלי. מי שחשב ש'קפיץ-קפוץ' וגמרנו, טעה טעות מרה. אחרי הפגישה הראשונה, החליטה ירדנה, שמעכשיו תקדיש את הזמן לשיחורור אגן-הירכיים והכתפיים. אחרי שבועיים הכתף התחילה לצאת לה ממקומה וזה מעצמה; אגן-הירכיים הסתובב כפרפטום מובילה. תפסתי עצמי מעכס על מדרכות עיני-השופט" (י. כהן, 1976:109). תאור הומוריסטי זה מלמד, שירדנה הדגישה בעבודתה את אגן-הירכיים ואת הכתפיים. אלה הם חלקיגוף הדומיננטיים בעגה הגופנית שיצרה.

מהתצלומים שנשארו ניתן ללקט מספר תנוחות המאפיינות את עבודתה. בתמונה אחת עומדות הבנות בשורה עורפית, תוך מתן ידיים, בהטיית-גו לאחור, תוך הבלטת האגן קדימה, והכתפיים מוטות לאחור והראש שמאלה; משקל הגוף נשען על רגל שמאל, שהיא כפופה קמעא ורגל ימין מושטת קדימה

ביבליוגרפיה

- גורן יורם, שדות לבשו חג, על לאה ברגשטיין ותרומתה לחג ולמחול הישראלי, הוצאת קיבוץ רמת-יוחנן, 1983.
- כהן ירדנה, בתוף ובמחול, ספרית הפועלים 1963.
- כהן ירדנה, התוף והים, ספרית הפועלים, 1976.
- פרידהבר צבי, נשים כיוצרות דפוסי מחול בהגי ההתישבות העובדת, 1984 (בכתובים).
- פרידהבר צבי, המחול בעם ישראל, הוצאת מכון וינגייט, 1983.
- צוריאל אבא, דברים במסיכה בצאת סיפורה של ירדנה כהן, אויטוריום חיפה, 1976 (בספריה למוסיקה ולמחול - ת"א).
- שביט יעקב, מעברי עד כנעני, הוצאת דומינו, 1984.
- אבן-זוהר איתמר, הצמיחה וההתגבשות של תרבות עברית מקומית וילידית בא"י 1882-1948, קאתדרה, הוצאת יד בן-צבי, 1980, ע' 165-190.
- תמוז בנימין (עורך), סיפורה של אמנות ישראל, מסדה, 1980.

E.T. Hall, *The Dance of Life*, Anchor Press Doubleday, N.Y., 1983
 J.L. Hanna, *To Dance is Human*, University of Texas, 1979
 J. Kealiinohomoku in CORD publications 1969, 1972

ארכיון עין-השופט

- פרולוג 1944.
- עדה גראנט, חג הכרמים בעין-השופט, "דבר", 1944.
- יזהר ירון, בעקבות נשף המחולות של י. כהן, תש"ד.
- יזהר ירון, פגישה עם ירדנה בליל שישי ודבריה על חג ומחול עממי.
- דב ורדי, חג הכרמים בעין-השופט, "אפקים", 1947.

ארכיון שערי-העמקים

- ירדנה כהן, חג עממי ומחול, 1946.
- פנחס כהן, חג עשור בשערי-העמקים, רשמים, 1945.
- חרושת גויים, תסכית; מוסיקה: א. גבעון; ריקודים: י. כהן.
- סדר החג, 20.6.1945.
- מ. אמיתי, "שירת דבורה", "משמר", 25.6.45.

ארכיון גניגר

- היצירה ההתישבותית, יסוד הישגינו המדיניים, "דבר", 15.10.47.
- גניגר חוגגת מחצית יובלה, "הארץ", 15.10.47.
- גניגר חוגגת, "משמר", 15.10.47.
- מסיבת הערב שאחרי ההופעה.

ארכיון הספריה למחול

- ירדנה כהן, חג עממי ומחול, 1946?, עין-השופט?
- ירדנה כהן, שאלות ותשובות, תוכנית רדיו, 1950?

ונתמכת בעקב. תנוחה זו נכנסה לעגה הגופנית הישראלית במספר רב של ריקודים ("הורה חדרה", "ארץ ארץ" ועוד).

בתמונות אחרות ניתן לזהות את הצעדה "חילוץ-שיכול". צעדה זו מאפשרת תימרון מסוגנן בתוך המרחב ומתאפיינת בדרך מיוחדת בה הרוקדים נעים במעגל, כחצי גורן או בשורה.

ועוד תצלום מבטא מצב-רוח: זהו מצב-רוח של דבקות, התרוממות-רוח, עיקשות, קשר חזק לקרקע עם שאיפה כלפי מעלה. תנוחה זו מבטאת את האיוון בין החומר לבין הרוח, אותו ניסתה ירדנה למצוא בריקוד ואותו ניסתה לצקת לתוך הדפוסים התרבותיים של חגיגה-טבע בהתישבות העובדת, בשנות ה-40.

בשנת תשמ"ה ראו אור שני שירים מאת מארי, המבטאים את רוח אותן מסכתות-מחול, והם מובאים בזה.

מארי

לשון הגוף

מקור

שני תלתלים מסלסים במחול רטט צנומים רוקדים משתלבים בעין בשמלת פסים בזוגות כתפיים צחקניות בקפיצות אצבעות מהדהדות על פח כפות רגליים מרחפות	ונגיעת רגליהם בקרקע כמישוש אצבעות בספר
ידי אכרים אוחזות רגלים כבדות יציבות בגדים מבריקים תפוחים מחול בוקע מאדמה שורה מתקדמת בצעד בקצב הדולה, ביבב זורנה (*) חולמים האנשים האלה	תשליל
ידיים מתפשטות לכנפיים מנפנפות מבקשות לעוף הרגלים תומכות בגוף קפוא כנור וקלרניט מיכבים הרכה אנשים נשימה אחת גם הרבי רוקד למצווה	בבוא הימים נשמטה לפיתת הידים במעגל ולשון הגוף נתממזרה וכל השפות נתכלכלו דור לפני בינת השכל אמר הגוף כעורים מעוט חש בהתפוררות-המעגל ובסחרחרת הרוקדים שנחרשו בעקת חיקויים כשאינ מעגל וידיים נמשך הלב אל מרכז מדומה כל מגבה מגביה איש ומיד תמצא עדת נכרכים בוחנים תנועותיו כדבורים אחר ריקוד-החלוץ בבקר עוקבים בתקווה אחר שדות מרעה של פרחים וצוף דבש מבטיחים לחדליטעם
בתיחלה עובדי אדמה היו אבותינו רוקדים הורה במעגל בנפש אחת	שבט תשמ"ה.

(*) כלי נגינה בוכריים.

המופע בשערהעמקים

דבקה ערבית במופע בשערהעמקים

תצלומים נוספים - ראה בחלק האנגלי.